

ललित्ता गंडभीर
4200 N Ocean Drive
1501 -2
Riviera Beach FL 33404

तुमच्या आमच्या ओळखीची माणसं

अमेरिकेत लहानमोठ्या शहरात एक भारतीय माणसांचा समूह असतो. त्या प्रत्येक समूहात साधारण विशिष्ट प्रकारच्या व्यक्तिमत्त्वाची काही माणसे राहतात. सर्वसामान्य माणसांत त्यांच्या वैशिष्ट्यामुळे ती उदून दिसतात. अशा काही माणसांचे व्यक्तिचित्र मी रंगवणार आहे.

श्रीयुत पुढारी:

हे स्वतःला मराठी लोकांचे पुढारी समजतात. अमेरिका व भारत यांच्यापुढच्या सर्व समस्या कशा सोडवाव्या हे त्यांना बिनचूक ठाऊक असतं. मंडळाचे सार्वजनिक उत्सव कसे, कुठे, कोणत्या दिवशी करावे वगैरे त्यांना बरोब्यर माहीत असते.. आपली मते जोरजोराने मांडताना ते नेहमी आढळतात. 'मराठी मंडळ व अमेरिकेतील इतर भारतीय संस्था सुरु करण्यात आपला मोठा भाग होता' असं हे म्हणतात. मराठी माणसं त्यांना मान देतात. थट्टा केलीच तर पाठीमागे करतात.

श्रीमती सोशल बटरफ्लाय:

ह्यांना आपल्या सोशल सर्कलविषयी फार अभिमान असतो. त्यांचे शुक्रवार, शनिवार, रविवार सहा सहा महिने 'बुक' झालेले असतात. त्यांच्या पाट्यांना कितीही माणसं आली तरी 'मी बोलावली नाही म्हणून , नाही तर यापेक्षा दुप्पट आमचे फ्रेंडस् आहेत' असं त्या सांगतात.त्यांच्या 'फ्रेंड सर्कलमध्ये' 'नोंन महाराष्ट्रीयन व अमेरिकन' पण आहेत हे त्या तुम्हाला आवर्जून सांगतात.

श्रीयुत इतिहासतज्ज्ञ:

ह्यांना आपल्या मराठी भाषेचा, इतिहासाचा वगैरे वगैरे जाज्वल्य अभिमान असतो व तो त्यांच्या संभाषणातून ओसंडत असतो. ते फोनला 'दूरध्वनी', टायला 'कंठलंगोट' अशी शुद्ध मराठी बोलतात. त्यांच्या बोलण्यात हिंदुस्थानच्या, त्यातल्या त्यात महाराष्ट्राच्या इतिहासाविषयी मधून मधून काही ना काही येतच असते. इतर माणसांनी इतिहासाच्या परीक्षेच्या आदल्या दिवशी

डोक्यात कोंबलेली व दुसऱ्या दिवशी विसरलेली सर्व सनावळ्या, लढाया, लढायांची स्थळे इ.इ.माहिती त्यांना पाठ असते; फार काय, 'आपली संस्कृती इतर सर्व संस्कृत्यांपेक्षा कशी उच्च आहे' यांचे अनेक दाखले त्यांच्याकडे असतात.

श्रीयुत रसिकः

हे स्वतःला भारतीय कलांचे दर्दी समजतात. प्रत्येक भारतीय गाण्याच्या, नाचण्याच्या व नाटकाच्या कार्यक्रमाला ते हजर असतात. कधी कधी तर गाण्याला पुढे बसून चुकीच्या वेळी 'वाहवा' म्हणतात. भारतातले बरेच कलाकार त्यांच्या ओळखीचे असतात. त्यांच्या घरी नेहमी कलाकार उतरलेले असतात. काही कलावंतांसंबंधी ते वेगळ्या नावाने बोलतात. मग 'मन्या म्हणजे कोण ते समजलं का? तो ना तो आपला हिरवाडे' असं म्हणून प्रसिद्ध गायक हिरवाडे त्यांचा लंगोटीयार असल्याचं सिद्ध करतात.

श्रीयुत टीकाकारः

हे प्रत्येक भारतीय गोष्टीवर टीका करतात. भारतीय कला, शिक्षण, कपडे, राजकारण, बायका, अवर इंडिया इ.इ. ह्याच्या उलट दुसरे टीकाकार! प्रत्येक अमेरिकन गोष्टीवर टीका करतात. अमेरिकन 'फॉरिन पॉलिसी' हा त्यांचा जहाल टीकेचा विषय. त्याच्या खालोखाल "अमेरिकन मॉरल्स" हा दुसरा टीकेचा विषय.

श्रीयुत धंदेवालेः

हे मराठी लोकांचा नोकरीचा धोपटमार्ग सोडून धंद्याच्या मागे लागलेले असतात. त्यांना आपण धंद्यात पडलो याचा फार अभिमान असतो. त्यामुळे त्यांच्या डोक्यात कायम धंद्याचीच चक्रं फिरत असतात.

श्रीमती श्रीमंतः

ह्यांना आपण सर्वात भारतात व अमेरिकेतील मराठी लोकांत 'श्रीमंत' असं वाटतं. त्यांचं घर प्रचंड असतं. त्यांच्याकडे भारीपैकी कार असते. मुंबईला किंवा भारतात नातेवाईक असून ते ओबेरॉय शेरेटन किंवा ताजमहाल होटेलमध्ये राहतात. न्यूयॉर्कला मधून मधून शॉपिंग करायला जातात व फिफथ ॲव्हेन्यू सॅक्समध्ये 'हे घेतलं, ते घेतलं' असं सांगतात. यांची मुलं प्रायव्हेट स्कूलमध्ये जातात.

श्रीयुत पत्तेवाले:

हे केव्हाही 'चार डाव टाकू' म्हणतात. त्याला वेळ, काळ यांची पर्वा नसते. पत्ते खेळताना कोणी काही वायफळ बोललेलं त्यांना आवडत नाही. फालतू गप्पा मारल्या तर खेळायचा वेळ फुकट गेला असं यांना वाटतं. यांना मोठ्या माणसांशी खेळायला आवडतं. पण नाईलाज झाला तर लहान मुलांशीपण हे खेळतात.

श्रीमती लवंगी मिरची:

ह्या बाई कुणालाही मनात येईल ते सांगायला घाबरत नाहीत. त्यामुळे कधी कधी लोकांची करमणूक होते. पण कधी कधी त्यांचं बोलणं झोंबतं.

श्रीमती व श्रीयुत संगीतकार:

हे संगीतप्रेमी तबला व पेटी काखेत मारून अमेरिकेतील प्रत्येक प्रांतीय मंडळाच्या सांस्कृतिक कार्यक्रमांला उपस्थित राहतात. या ना त्या मार्गाने ते गाणं म्हणण्याचं आमंत्रण मिळवतात व स्टेजवर बसून दोन गाणी म्हणतात. कुणी त्यांना मुद्दाम 'वन्स मोअर' देतं. मग ते आणखी दोन गाणी म्हणतात.

कार्यक्रमांचा सीझन संपला की ते शुक्रवार, शनिवार, रविवार या दिवशी चालणाऱ्या भारतीयांच्या पाट्यांच्या वाऱ्या करू लागतात. जेवण झालं की सर्वांना दामटून महेफिलीला बसवतात व मनसोक्त गाणी म्हणतात.

'ही सर्व माणसं अशी का वागतात?' 'भारतात राहिली असती तर ही सगळी अशीच वागली असती का?'

या धर्तीचे प्रश्न माझ्या मनात एकेकाळी येत असत.

पण आता मी असल्या प्रश्नांवर विचार करून मेंदू शिणवत नाही. सगळी माणसं सारखी असती तर जीवन रुक्षच झालं असतं. ही माणसं आपल्या वागण्याने स्वतःच्या व इतरांच्या आयुष्यात आगळेच रंग भरतात.

आता त्यांनी केलेल्या माझ्या करमणुकीबद्दल नी त्यांचे मनोमन आभारच मानते.

पूर्वप्रसिद्धी : 'एकता' अंक /जानेवारी १९९०